

ULOGA PEDAGOGA U UNAPREĐIVANJU KOMUNIKACIJSKIH RODITELJSKIH SASTANAKA

KATARINA MAGLOV
Dječji vrtić „Žižula“, Šibenik
Kindergarten „Žižula“, Šibenik

UDK: 37.048.2:37.015.264
Stručni članak / *Professional paper*

Primljeno / *Received*: 05. XII. 2015.

Razvoj dječje individualnosti, samostalnosti te autonomije ključne su značajke kurikuluma ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Kako bi se što bolje razumjele i zadovoljile potrebe svakog pojedinog djeteta, važno je afirmirati ulogu kvalitetnog i poticajnog odnosa između roditelja i odgojitelja kao ravnopravnih partnera u odgoju. Preduvjet partnerskom odnosu predstavlja poticajna kultura ustanove. Modaliteti suradnje dječjeg vrtića i obitelji indikatori su kvalitete odgojno obrazovnog rada, a njihova realizacija u praksi zahtjeva vještine i kompetencije odgojitelja. Cilj ovog akcijskog istraživanja odnosio se na razvijanje kvalitete komunikacijskih roditeljskih sastanaka, kao modaliteta suradnje koji otvara put prema stvaranju partnerskih odnosa. Tijek akcijskog istraživanja obuhvaćao je analizu postojećeg stanja u ustanovi, nakon čega su uslijedile faze promjena. Korišten je kvalitativan pristup, budući da pruža dublji uvid u istraživani fenomen. Na temelju dobivenih rezultata moglo bi se smatrati kako je ključan preduvjet ostvarivanju komunikacijskih roditeljskih sastanaka kontinuirano unapređivanje vještina i kompetencija odgojitelja.

KLJUČNE RIJEČI: *komunikacijski roditeljski sastanak, odgojitelji, partnerstvo, rani i predškolski odgoj, roditelji, suradnja*

I. UVOD

Obitelj je ključan socijalizacijski čimbenik koji priprema dijete da se uspješno suoči i prilagodi mnogobrojnim i brzim promjenama. Suočena s brojnim izazovima suvremenog društva, obitelj treba pomoć institucija kako bi se lakše suočila s izazovima odgoja djeteta. Sve veći broj djece uključen je u programe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a kako bi se uspješno odgovorilo na potrebu za cjelovitim odgojem i razvojem djeteta ključna je međusobna usmjerenost obitelji i dječjeg vrtića sa zajedničkim ciljem dobrobiti za dijete.

Promišljajući o roditeljstvu kao procesu koji je povezan sa širim društvenim kontekstom, moglo bi se smatrati kako je ono, također izloženo promjenama te prilagodbi obiteljskih uloga novim zahtjevima i potrebama društva (Ljubetić, 2007). Usprkos navedenom, ono nije izgubilo ključnu sociološku funkciju koja se očituje kroz brigu odraslih o djeci (Giddens, 2007). Roditeljstvo, osim pružanja emocionalne potpore i sigurnosti, podrazumijeva i odgovornost za djetetov odgoj i obrazovanje. Jedna od ključnih odluka je odabir ustanove ranog i predškolskog odgoja za dijete.

Roditelji sve više postaju svjesniji uloge i važnosti dječjeg vrtića u odgoju i razvoju djeteta. Polazeći od toga da je ustanova ranog i predškolskog odgoja mjesto učenja djece, ali i odraslih, njeni djelatnici imaju ključni zadatak jačanja partnerstva s djetetovom obitelji. Stoga Vujčić (2011) smatra kako je cilj suradnje obitelji i dječjeg vrtića dobrobit djeteta, odnosno stvaranje okruženja u kojem će biti zadovoljene sve djetetove potrebe. Međutim, osim suradnje koja podrazumijeva kvantitetu kontakata s ciljem razmjene informacija i unapređivanja odgojne prakse, u praksi se sve više teži stvaranju partnerskih odnosa. Maleš (2001) definira partnerski odnos između roditelja i dječjeg vrtića kao odnos u kojem obje strane imaju podjednaku i aktivnu ulogu u razmjeni informacija s ciljem poticanja dječjeg razvoja uz obostrano poštovanje te dijeljenje odgovornosti, vještina i znanja. Partnerski odnos s djetetovom obitelji jedno je od temeljnih načela *Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014) o kojem je nužno promišljati kako bi se unaprijedila odgojno – obrazovna praksa svake ustanove.

Budući da odgojitelji i roditelji imaju jedinstven cilj, a to je cjelovit razvoj djeteta, njihova međusobna upućenost jednih na druge nužna je u dostizanju navedenog cilja. Poticanje roditelja da slobodno i otvoreno iznose svoje mišljenje, izraze svoje ideje, otkriju svoje mogućnosti te da razumiju sebe, ali i druge, temeljno je obilježje suvremenog predškolskog odgoja i obrazovanja. Upravo prema navedenom, dječji vrtić mogao bi se promatrati kao sustav u kojem svi dijelovi neizostavno doprinose funkcioniranju cjeline (Slunjski, 2008). U takvoj koncepciji predškolskog odgoja i obrazovanja, uloga roditelja postaje ključna i neizostavna kako bi se bolje razumjele potrebe i očekivanja od svakog pojedinog djeteta te na taj način zajedničkom suradnjom ostvarili uvjeti da se dijete u svojoj okolini osjeća sretno i sigurno. Stoga Vujčić (2011) ističe kako je ključna kultura odgojno obrazovne ustanove, odnosno međusoban odnos svih onih koji su uključeni u rad dječjeg vrtića kao zajednice koja konstantno uči i međusobno se podupire.

Prema *Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014) kultura predškolske ustanove mora podržavati suradničke i partnerske odnose s djetetovom obitelji na način da se roditelje ili skrbnike informira o djetetovom rastu i razvoju te podržava i osnažuje u njihovoj roditeljskoj ulozi. Preduvjet ostvarivanja partnerstva svakako predstavljaju kompetencije odgojitelja. Oni trebaju biti usmjereni prema kontinuiranom učenju i napredovanju kako bi se unaprijedila odgojno-obrazovna praksa pa tako i suradnja s roditeljima. Baš poput djece i roditelji imaju specifične potrebe, a uloga odgojitelja je da pronađu modalitete suradnje koji će ih zadovoljiti. Ključnu profesionalnu pomoć odgojiteljima u promoviranju partnerskih odnosa s djetetovom obitelji svakako čini pedagog kao stručni suradnik vrtića.

Uloga pedagoga¹ u ustanovi ranog i predškolskog odgoja je da prati, podržava i unapređuje realizaciju odgojno-obrazovnog rada. Također, pruža stručnu potporu odgojiteljima u njihovom profesionalnom usavršavanju, potičući kontinuirane refleksije odgojno-obrazovne prakse pridonoseći razvoju timskog rada u ustanovi. Miljak (2009) navodi kako pedagog suvremene spoznaje prilagođava konkretnim uvjetima u ustanovi. U suradnji s odgojiteljima kontinuirano istražuje odgojno-obrazovnu praksu s ciljem

¹ Prema: *Državnom pedagoškom standardu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (2008) i *Priručniku za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (2012).

unapređivanja svih segmenata odgojno-obrazovne prakse. Pedagog kao znanstveni praktičar ima ulogu da znanstvene spoznaje provede u praksu ustanove, poštujući kulturu same ustanove. U stvaranju zajednice koja uči nužno je da pedagog pridonosi ostvarivanju suradničke kulture ustanove koja je otvorena prema zahtjevima te potrebama djece i njihovih obitelji.

Suradnja između roditelja i dječjeg vrtića svakako reflektira kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa, a istraživanje prakse otvara put novim spoznajama i inovacijama koje mogu unaprijediti praksu. Tema ovog akcijskog istraživanja proizašla je iz odgojno-obrazovne prakse Dječjeg vrtića Žižula, a cilj je razvijanje kvalitete komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Kroz navedeno istraživanje uloga pedagoga prvenstveno će se očitovati kroz poticanje refleksije na vlastiti odgojno-obrazovni rad i poticanje razvoja stručnih kompetencija nužnih za unapređivanje suradnje i partnerstva s roditeljima. Promicanjem akcijskog istraživanja sa ciljem unapređivanja odgojno-obrazovne prakse, pedagog neposredno sudjeluje u promicanju partnerskih odnosa obitelji i ustanove ranog i predškolskog odgoja.

2. TEORIJSKA POLAZIŠTA

2.1. KULTURA USTANOVE KOJA PODUPIRE PARTNERSTVO

Znanstvena utemeljenost ranog i predškolskog odgoja polazi od toga da je dijete subjekt vlastitog razvoja. Dakle, dijete je kompetentno da aktivno istražuje svoje okruženje i na taj način razumije svijet koji ga okružuje (Bašić, 2011). Na djelatnicima ustanove ranog i predškolskog odgoja iznimno je zahtjevan zadatak koji se očituje u stvaranju uvjeta za upoznavanje, isprobavanje i razvijanje individualnih mogućnosti svakog djeteta. U suvremeno koncipiranoj ustanovi ranog i predškolskog odgoja djetetova obitelj ima značajnu ulogu. Ta uloga očituje se u zajedničkoj i ravnopravnoj uključenosti roditelja ili skrbnika u odgojno-obrazovni rad vrtića, kako bi se stvorilo okruženje u kojoj će dijete nesmetano rasti i razvijati svoje potencijale. Roditelji, kao ravnopravni sudionici u institucionalnom odgoju i obrazovanju djece i odgojitelji čine sinergiju koja je prvenstveno usmjerena na zajedničko razumijevanje djece. U skladu s navedenim, *Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014) posebno se promovira partnerstvo vrtića s djetetovom obitelji kao neizostavnim uvjetom prema postizanju kvalitete odgojno-obrazovnog procesa.

Polazeći od činjenice da je u središtu odgojno-obrazovnog procesa dijete i njegov cjelokupan razvoj, vidljiva je potreba za partnerstvom s djetetovom obitelji. Stoll i Fink (2000) ističu kako zainteresiran i angažiran roditelj može znatno pridonijeti uspješnom razvoju djeteta. Roditelji i odgojitelji u uzajamnom odnosu pridonose podizanju kvalitete odgojno-obrazovnog procesa. Roditelji svojim znanjem o djetetu pridonose odgojitelju, kao profesionalcu, da uspješnije slijedi individualne interese djeteta. S druge strane, roditelji od partnerskog odnosa dobivaju podršku roditeljstvu. Zadaća stručnog tima ustanove i odgojitelja u partnerskom odnosu prvenstveno se očituje u stvaranju prijateljske atmosfere u kojoj se svi osjećaju uvaženim i prihvaćenima. Na taj način otvara se put prema kvalitetnijoj odgojno – obrazovnoj praksi.

Usmjerenost na dijete, kao temeljno polazište ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, podrazumijeva jedinstven način doživljavanja svoje okoline, jedinstven razvoj pa tako i jedinstven odgoj. Nužni preduvjet u ostvarivanju takve koncepcije svakako je izravna, kvalitetna i ohrabrujuća komunikacija s djetetovom obitelji. U postizanju kvalitete odgojno-obrazovnog procesa *Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014) upravo se promovira kako je ključno da vrtić prepozna i odgovori na potrebe roditelja s prvenstvenim ciljem osiguravanja osobne, emocionalne, obrazovne i socijalne dobrobiti za dijete.

Uloga odgojitelja je podupirati djetetov rast i razvoj u skladu s njegovim vlastitim sposobnostima i mogućnostima. Međutim, to nije moguće bez kvalitetne komunikacije s roditeljima koji ipak najbolje poznaju svoje dijete. Za uspješno ostvarivanje suradnje i partnerskih odnosa obitelji i dječjeg vrtića, važno je da se na razini ustanove stvore uvjeti za njihovo ostvarivanje. Naime, kvalitetna komunikacija s roditeljima ne ovisi isključivo o svakom pojedinom odgojitelju, već je posljedica podražavajuće i ohrabrujuće kulture odgojno obrazovne ustanove, dakle pozitivnog i otvorenog okruženja koje promovira učenje, promjene i poštuje roditeljsku podršku (Vujčić, 2011). Uvjete za uspješan suradnički i partnerski odnos s roditeljima dječji vrtić ostvaruje stalnim procesom samovrednovanja svih segmenata odgojno obrazovnog procesa. Vrednovanjem uključenosti roditelja u odgojno obrazovni proces jamči se unapređivanje kvalitete komunikacije što u konačnici utječe na poticajnu kulturu ustanove (Ljubetić, 2007).

Preduvjet za stvaranje suradničkih i partnerskih odnosa između svih čimbenika predškolskog odgoja i obrazovanja je kvalitetna i uspješna komunikacija. U stvaranju kulture dijaloga može se očitovati uloga pedagoga u ustanovi ranog i predškolskog odgoja. Maleš i sur. (2010) smatraju kako je uloga pedagoga u ostvarivanju suradničkih i partnerskih odnosa između obitelji i dječjeg vrtića dvojaka. Naime, pedagozi svojim stručnim savjetima pomažu roditeljima u rješavanju eventualnih poteškoća koje proizlaze iz obiteljskog okruženja, ali jednako tako pomažu odgojiteljima u jačanju njihovih profesionalnih kompetencija koje će im u konačnici pomoći da ostvare kvalitetniji odnos s roditeljima.

2.2. OD SURADNJE PREMA PARTNERSTVU

Kvalitetna suradnja obitelji i dječjeg vrtića percipira se kao mjerilo kvalitete ustanove ranog i predškolskog odgoja, jer njena uspješnost utječe na sigurno i poticajno okruženje za rast i razvoj djeteta (Miljak, 1996). Međutim, praksa upućuje kako suradničke odnose između roditelja i djelatnika ustanove ranog i predškolskog odgoja karakterizira hijerarhija odnosa, a njihov krajnji cilj je rješavanje problema koji proizlaze iz odgojno-obrazovne prakse. U suradničkom odnosu prema roditeljima, inicijativa u pravilu dolazi od strane djelatnika ustanove ranog i predškolskog odgoja i to na način da se roditelji samo povremeno uključuju u aktivnosti ustanove (Ljubetić, 2014). Moglo bi se tvrditi kako suradnja predstavlja relativno pasivan, površan i formalan odnos. Stoga se kroz relevantnu literaturu vezanu uz ovo područje sve više susreće pojam partnerstva (Miljak, 1996, Maleš, 2001, Slunjski, 2008, Ljubetić, 2011, Ljubetić, 2014).

Odnos suradnje često može rezultirati suprotstavljenim stranama, zahtjevima roditelja ili zahtjevima vrtića. Na način da se često zanemari ono najvažnije, a to je dobrobit

djeteta. Maleš (2001) ističe kako se suradnja više odnosi na vrstu i kvantitetu kontakta između obitelji i dječjeg vrtića, dok partnerstvo podrazumijeva kvalitetu odnosa. Kod partnerstva ključan je odnos jednakosti, odnosno ravnopravnost odgajatelja i roditelja s tim da je važno da su svi sudionici upoznati s međusobnim očekivanjima, ali i pravima i dužnostima koje proizlaze iz partnerskog odnosa. U partnerskom odnosu roditelji se percipiraju kao ravnopravni sudionici odgoja i obrazovanja, a nastoje se uključiti u sve aktivnosti ustanove. Partnerski odnos podržava ravnopravnu, podražavajuću i obostranu komunikaciju (Ljubetić, 2014) što je osnovi preduvjet za komplementarnost uloga. Navedeno, Miljak (1996) navodi kao ključnu karakteristiku partnerskog odnosa između odgojitelja i roditelja. To podrazumijeva odnos međusobnog poštovanja prema kompetentnosti u području, odnosno poštivanje i razumijevanje činjenice da roditelj najbolje poznaje svoje dijete te s druge strane da je odgojitelj kompetentniji u pedagoškim znanjima. Međutim, ono što je bit partnerskog odnosa je poštivanje stavova, suradnja, tolerancija i razumijevanje s ciljem međusobne potpore i razmjene znanja kako bi se bolje razumjele potrebe djeteta.

Međutim, partnerski odnos roditelja i ustanove ranog i predškolskog odgoja ne utječe isključivo na kvalitetu odgoja i učenja djece, već i na poticanje i razvoj roditeljskih kompetencija (Muraja, 2012). Petrović – Sočo (2011) navodi kako su djetetova obitelj i ustanova ranog i predškolskog odgoja dio širih društvenih okolnosti te se ističe važnost međusobne usmjerenosti. Biti roditelj u društvu izloženom sve većim zahtjevima, iznimno je zahtjevno. Stoga je i roditeljima ponekad potrebna pomoć i ohrabrenje u njihovoj roditeljskoj ulozi. Vrtić, u kojem se promovira komunikacija i suradnja, može na adekvatan način odgovoriti na ovu roditeljsku potrebu te pridonijeti jačanju roditeljskih kompetencija.

Prema Ljubetić (2007) kompetentan roditelj je u stanju prepoznati i uspješno zadovoljiti razvojne, emocionalne i socijalne potrebe djeteta. Međutim, u društvu punom izazova ostvariti roditeljsku ulogu nije jednostavno. Na roditeljstvo utječu brojni čimbenici te je roditeljima u pojedinim situacijama nužna podrška u njihovim vještinama, znanjima ili odgojnim metodama. Stoga Maleš (2001) ističe kako mnogi roditelji imaju potrebu za pomoći i potporom u jačanju svojih roditeljskih kompetencija te su stoga spremni na sudjelovanje u različitim oblicima programa. Upravo u takvim situacijama roditelji mogu ostvariti dobrobiti iz partnerskog odnosa s odgojiteljima, budući da kroz partnerski odnos mogu jačati svoju roditeljsku kompetenciju. Ljubetić (2009) navodi kako pedagoška kompetencija roditelja ima važnu ulogu u cjelovitom razvoju djeteta jer roditelji koji preispituju svoje postupke i na taj način unapređuju svoja znanja i vještine ostvaruju pozitivan odnos sa svojim djetetom te se dobro osjećaju u ulozi roditelja. Moglo bi se smatrati kako se roditeljstvo, baš poput znanja djeteta, uči čineći te je stoga potrebno osigurati stručnu potporu

Promatrajući roditeljstvo iz perspektive teorije socijalnih potreba (Janković, 2004) moglo bi se tvrditi kako socijalna potpora roditeljima pruža povećanje njihovih osobnih resursa što rezultira zadovoljstvom koje pozitivno utječe na funkcioniranje pojedinca. Socijalnu potporu mogu pružati različite institucije, pa tako i ustanova ranog i predškolskog odgoja. Socijalna potpora odnosi se na pozitivan osjećaj osobe da je prihvaćena i povezana s drugim osobama koje su u međudjelovanju. Kada je u pitanju odnos obitelji i vrtića međudjelovanje je prvenstveno usmjereno na dobrobit djeteta.

Na roditeljstvo utječu mnogobrojni čimbenici poput: osobina roditelja, osobina djeteta ili društvenog konteksta. Zahtjevi roditeljske uloge mijenjaju se kako dijete odrasta (Ljubetić, 2007) stoga je nužna socijalna potpora koja utječe na razvoj roditeljskih kompetencija kako bi dijete bolje funkcioniralo u svom okruženju. U navedenom vidljivo je međudjelovanje djelatnika vrtića i roditelja. Njihova socijalna interakcija djeluje na međusobno ponašanje i djelovanje. Na temelju navedenog, obitelj i vrtić ne može se promatrati kao izolirane sustave. Obitelj i vrtić kao sustavi koji imaju svoje funkcije, djeluju na nekoliko razina: na mikro, mezo i makro razini (Janković, 2004, Ljubetić, 2014). Kao mikrosustavi, obitelj i vrtić pružaju djeci kontekst rasta i razvoja, a zajedno su uronjeni u ukupni društveni makrosustav. Makrosustav se može promatrati kao sociokulturni kontekst koji utječe na djetinjstvo, roditeljstvo i profesionalnu ulogu ustanove ranog i predškolskog odgoja. Međusobna usmjerenost obitelji i vrtića očituje se kao proces koji se odvija u mezosustavu. Ključna karakteristika tog djelovanja je upravo kvaliteta interakcije kroz zajedničko djelovanje, koja pridonosi razvijanju partnerskih odnosa.

2.3 ULOGA USTANOVE RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA U PROMICANJU PARTNERSTVA

Dobrobit kvalitetne komunikacije s roditeljima je obostrana, kako za roditelje tako i za odgojitelje. Međutim, preduvjet ostvarivanja dobre interakcije je priznavanje komplementarnosti u ulogama (Miljak, 1996) odnosno podrazumijeva se da su odgojitelj kompetentniji u pedagoškim znanjima te stoga mogu pomoći roditeljima u jačanju njihovih pedagoških kompetencija. Takav odnos pruža bolje razumijevanje djece i njihovih potreba. Budući da su roditelji osobe koje najbolje poznaju svoje dijete nužno ih je prihvatiti kao ravnopravne i aktivne sudionike u odgojno obrazovnom procesu. Roditelji i odgojitelji posjeduju različita znanja i sposobnosti, a njihova zajednička usmjerenost na djetetove potrebe i dijeljenje odgovornosti svakako unapređuje kvalitetu odgojno-obrazovnog rada ustanove ranog i predškolskog odgoja.

Sve ustanove ranog i predškolskog odgoja ostvaruju različite oblike suradnje s djetetovom obitelji, ali potrebna je iznimna profesionalna snaga i osobna motiviranost da se takvi odnosi razviju u partnerstvo. Maleš (2001) navodi kako većina roditelja želi ostvariti suradnju s dječjim vrtićem, a na odgojiteljima i stručnim suradnicima je zadatak da prepoznaju načine koji im odgovaraju. Prema Stevanoviću (2003) postoje različiti oblici suradnje između obitelji i vrtića, a očituju se kao: individualni kontakti, roditeljski sastanci, informiranje putem letaka i kutića za roditelje, radionice za roditelje, uključivanje roditelja u neposredan rad i sl. Različite oblike suradnje Ljubetić (2001) razlikuje s obzirom na stupanj uključenosti i međusoban odnos te ih naziva modalitetima partnerstva. Neki od modaliteta su: svakodnevna razmjena informacija, roditeljski sastanci, edukativne i kreativne radionice za roditelje, individualni razgovori s roditeljima, neposredno sudjelovanje roditelja u odgojno-obrazovnom radu, dani otvorenih vrata, zajednička druženja i izleti te posjet djetetovoj obitelji.

Promišljajući o zastupljenosti različitih oblika suradnje u svakodnevnoj odgojno-obrazovnoj praksi, Stevanović (2003) navodi kako je još uvijek najviše zastupljena suradnja kroz roditeljske sastanke ili individualne sastanke s odgojiteljima i/ili stručnim suradnicima. Roditeljski sastanci, kao najčešći oblik roditeljske suradnje s dječjim vrtićem, mogu biti: informativni, stručni i komunikacijski. Informativne sastanke

karakterizira razmjena informacija i upućivanje roditelja u odgojno obrazovni proces od strane odgojitelja, dok se stručni roditeljski sastanci organiziraju u suradnji s gostima predavačima iz raznih društvenih područja kako bi se roditelje upoznalo s načinima kako da što adekvatnije zadovolje svoje i djetetove potrebe u široj društvenoj zajednici. Komunikacijske roditeljske sastanke karakterizira razmjena iskustava s drugim roditeljima u cilju nadopune dosadašnjeg znanja.

Tomljanović (2007) ističe kako komunikacijski roditeljski sastanci omogućuju osnaživanje roditeljske uloge kroz edukativne sadržaje. Ovakav oblik suradnje omogućuje odgojiteljima da upoznaju roditelje s elementima odgojno-obrazovnog procesa te ujedno pruže podršku roditeljima u njihovim roditeljskim ulogama. Komunikacijski roditeljski sastanak dobar je put ostvarivanju partnerskih odnosa s roditeljima čemu se teži u odgojno-obrazovnoj praksi ustanove ranog i predškolskog odgoja. Milanović (2014) navodi kako takav oblik roditeljskog sastanka omogućuje roditeljima da se aktivnije uključe u život vrtića. Komunikacijski roditeljski sastanak udaljava se od klasičnog predavanja u kojem odgojitelj ili stručni suradnik ima dominantnu ulogu. Takvi sastanci pružaju roditeljima mogućnost da pokažu obostranu i nadopunjavajuću inicijativu što predstavlja dobar put ostvarivanju partnerstva (Ljubetić, 2014). Navedeni oblik sastanka može se nazvati i diskusijskom skupinom ili radionicom, jer do izražaja dolazi ravnopravna, prihvaćajuća i podražavajuća komunikacija između roditelja i odgojitelja.

Komunikacijski roditeljski sastanak omogućuje podršku djetetovoj obitelji kako bi se bolje upoznali s dječjim razvojem. Prema Milanović (2014) komunikacijski sastanak je razmjena iskustava između roditelja i odgojitelja u kojem će se roditelji osjećati aktivnima i kompetentnima. Ovakav oblik sastanka ima za cilj poticati odnos međusobnog prihvaćanja i poštovanja uloga. Kako se komunikacijski roditeljski sastanak ne bi pretvorio u predavanje ili u konfliktne diskusije potreban je kontinuiran rad na sebi u vidu usavršavanja komunikacijskih vještina poput: tehnike aktivnog slušanja, korištenje „ja-poruka“ i poznavanje tehnika rješavanja konflikta. Priprema komunikacijskog roditeljskog sastanka zahtijeva pomno promišljanje i pripremanje, a u navedenom odgojitelji i pedagog moraju djelovati kao tim.

2.4. PEDAGOG KAO POSREDNIK RAZVOJU PARTNERSKIH ODNOSA

Budući da su odgojitelji u svakodnevnom neposrednom kontaktu s roditeljima, put prema ostvarivanju uspješne suradnje i partnerskih odnosa ovisi o njihovim kompetencijama. Tijekom svoje profesionalne prakse svakom odgojitelju potrebna je stručna podrška i pomoć koju mu pruža pedagog kao član stručnog tima ustanove. Prema *Državnom pedagoškom standardu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (NN, 107/07) pedagog unapređuje cjelovit odgojno-obrazovni proces, a suradnja i partnerstvo s roditeljima svakako su neizostavan segment u postizanju kvalitete vrtića.

Ostvarivanje partnerskih odnosa s djetetovom obitelji ima značajnu dobrobit za razvoj djeteta, ali jednako tako vidljiva je obostrana korist za roditelje i odgojitelje. Međutim, nedostatna osviještenost obiju strana za ostvarivanjem partnerskih odnosa u praksi predstavlja veliku barijeru. Upravo kroz navedeno može se očitovati uloga pedagoga u jačanju partnerstva između roditelja i vrtića. Kao dio stručnog tima vrtića, pedagog mora i treba promovirati i podržavati obostranu spremnost za sudjelovanje u različitim oblicima

suradnje. Razina djelovanja pedagoga može se sagledati u vidu stručne pomoći odgojiteljima te potpore roditeljima. Na razini ustanove potrebno je podupirati promjene koje razvijaju podražavajuću kulturu ustanove u kojoj se svi osjećaju prihvaćenima i uvažanima.

Kako bi se promicali partnerski odnosi između odgojitelja i roditelja prvenstveno je potrebno osvijestiti kako obje strane imaju zajednički interes, a to je dijete i njegova dobrobit (Ljubetić, 2014). Iskustva iz prakse pokazuju kako velik broj odgojitelja prihvaća roditelje kao izvore informacija o djeci i uvažava njihovo mišljenje, ali svaki kompleksniji odnos doživljavaju kao prijetnju svom profesionalnom statusu i stručnosti. Odgojitelj, kao profesionalac, često smatra kako posjeduje više znanja od roditelja te na taj način svojim stavom gradi barijeru u kojoj se mogu očitovati odnosi nadređenosti nad roditeljima. Takav stav odgojitelja Maleš (2001, prema Cunningham, Davis, 1985) naziva „modelom stručnjaka“ budući da sve odluke o odgoju donosi odgojitelj ne uzimajući u obzir potrebe roditelja. U prevladavanju ovakvog stava važna je uloga pedagoga kao stručne potpore za unapređivanje kvalitete odgojno-obrazovne prakse. Promovirajući načelo otvorenosti za kontinuirano učenje i spremnost na unapređivanje prakse², nužno je da pedagog potiče zajedničku refleksiju i samorefleksiju odgojno-obrazovnog rada.

Bez obzira na suvremene teorijske dosege i koncepcije koje se zastupaju u ranom i predškolskom odgoju, njihova istinska provedba u praksu moguća je jedino ako su odgojitelji spremni za promjene. Međutim, kao što je to slučaj s promicanjem partnerskih odnosa, u praksi postoji nesklad između onoga što odgojitelj misli da radi i onog što uistinu radi. Miljak (1996) to naziva implicitnom pedagogijom odgojitelja, a da je odgojitelj osvijesti potrebna je suradnja s drugim odgojiteljima i pedagogom. Uloga pedagoga je da identificira nesklad između odgojiteljevih stavova i same realizacije rada. To je moguće zajedničkom refleksijom kako bi se otkrili eventualni problemi te osmislile strategije koje vode prema kvalitetnijoj praksi. Stvaranjem zajednice refleksivnih praktičara potiče se razumijevanje i mijenjanje prakse uz poticanje timskog rada između odgojitelja i stručnih suradnika (Miljak, 2009). Uloga pedagoga prvenstveno je poticanje profesionalnog razvoja odgojitelja što rezultira promjenama u uvjerenjima i djelovanju koje mogu potaknuti razvoj partnerskih odnosa.

Nedovoljna komunikacijska kompetencija odgojitelja smatra se još jednom preprekom u stvaranju partnerskih odnosa. Odgojitelji često ističu kako se, bez obzira na svoja stručna znanja, ne osjećaju dovoljno kompetentnima da se upuste u diskusijsku raspravu s roditeljima. (Ljubetić, 2009). Isticanje nedovoljnih komunikacijskih kompetencija moglo bi se povezati s prethodno iznesenim tvrdnjom o napadu na profesionalnu ulogu odgojitelja. Svakako da su komunikacijske kompetencije nužne za uspješno ostvarivanje partnerskog odnosa između roditelja i vrtića, ali ključno je poticanje na refleksiju o tome što zapravo predstavlja komunikacija. Kroz zajednički timski rad odgojitelja i pedagoga nužno je poticati odgojitelje o tome kako je primanje i davanje informacija samo dio komunikacijskog procesa. Osim navedenog, komunikaciju čine sve sastavnice socijalne interakcije, a uspješnost komunikacije utječe na opstanak svake organizacije pa tako i vrtića (Bašić, Koller-Trbović, Žižak, 2005).

² Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014)

Tomljanović (2007) navodi kako je preduvjet uspješnoj komunikaciji gradnja povjerenja između odgojitelja i roditelja. U navedenom komunikacijskom odnosu inicijativa dolazi od strane odgojitelja kao ključnog čimbenika u izgradnji odnosa povjerenja i prihvaćanja. Nužno je da odgojitelji prihvate roditelja kao primarnog odgojitelja djeteta, ali jednako tako poštuju i cijene svoje znanje i stručnost. Odgojitelje je nužno poticati da svojom iskrenošću i otvorenošću pomognu roditeljima koji su često nepovjerljivi prema dječjem vrtiću prvenstveno iz osjećaja straha hoće li njihovo dijete biti adekvatno zbrinuto. Nakon pridobivenog povjerenja potrebno je razvijati vještine dobrog slušatelja. Milanović (2014) ističe kako je u komunikacijskom odnosu između odgojitelja i roditelja ključno poticati odgojitelje na promišljanje o važnosti aktivnog slušanja roditelja. Dobar slušatelj neće krivo protumačiti što mu druga strana ima za reći što će utjecati na smanjivanje konfliktnih situacija. Odgojitelji i roditelji svojim uzajamnim djelovanjem utječu na cjelovit djetetov razvoj te su komunikacijske kompetencije odgojitelja od ključne važnosti za uspješnost odnosa. Umanjivanje važnosti stavova roditelja može rezultirati da prestanu iskazivati svoje mišljenje ili će povećati svoja nastojanja s ciljem da se čuje njihovo mišljenje. Zajedničko djelovanje roditelja i odgojitelja prvenstveno je usmjereno za djetetovu dobrobit, a za takvo djelovanje potrebno je imati pozitivan stav prema sebi i prema roditeljevim namjerama.

Zbog nedostatnog interesa za ostvarivanje partnerskih odnosa od strane roditelja, odgojitelji često nemaju dovoljnu razinu intrinzične motivacije za izgradnju i unapređivanje partnerskih odnosa. U skladu s navedenim obitelji i vrtić još uvijek se percipiraju kao odvojeni sustavi koji surađuju samo prema potrebi (Ljubetić, 2014). Da bi se ovakav stav mijenjao, ključan je timski rad odgojitelja i stručnog tima, koji će promovirati nužnost prepoznavanja specifičnih potreba obitelji i njihovu veću uključenost u rad ustanove što se promovira i *Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014).

Šagud (2011) ističe kako je za profesionalni razvoj nužna visoka razina intrinzične motivacije odgojitelja. Međutim, osim navedenog, potrebna je podrška u osobnom i profesionalnom pogledu te povratna informacija o napretku. Navedenu podršku odgojiteljima pruža pedagog koji, u sklopu podrške cjeloživotnog obrazovanja odgojitelja, promišlja o oblicima profesionalnog razvoja koji su nužni za uspješnu odgojno-obrazovnu praksu. Kao znanstveni praktičar, pedagog poseban naglasak stavlja na stvaranje zajednice koja uči, istražuje i mijenja svoju praksu u skladu sa zahtjevima i potrebama djece te njihovih obitelji, ali i suvremenog društva (Miljak, 2009).

Kako bi se praksa kontinuirano istraživala, mijenjala i prilagođavala potrebama djece i njihovih roditelja nužno je razvijati kulturu dijaloga (Miljak, 2009). Prema *Priručniku za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (2012) kultura dijaloga koja podrazumijeva otvorenu komunikaciju, međusobno povjerenje i osjećaj prihvaćenosti pridonosi razvijanju suradničke kulture. Suradnička kultura prvenstveno podrazumijeva zajedničko promišljanje i implementiranje promjena u odgojno-obrazovnu praksu. U skladu s navedenim prvenstvena zadaća pedagoga u ovom istraživanju je stvaranje ozračja povjerenja među sudionicima kako bi se postiglo dublje razumijevanje prakse, što u konačnici rezultira promjenama.

3. EMPIRIJSKI PRISTUP ISTRAŽIVANOM FENOMENU

3.1. PREDMET ISTRAŽIVANJA

Analizirajući različite oblike suradnje Dječjeg vrtića Žižula i djetetove obitelji moglo bi se zaključiti kako su zastupljeni različiti modaliteti poput: kutića za roditelje, dana otvorenih vrata, zajedničkog susreta djece i roditelja ili roditeljskih sastanaka. Međutim, dubljom analizom dokumenata ustanove³, neposrednim prisustvom na roditeljskim sastancima te međusobnom razmjenom iskustva moglo se uočiti kako se na području unapređivanja roditeljskih sastanaka može i treba poraditi.

Uvidom u Godišnji plan i program rada ustanove uočeno je kako se komunikacijski roditeljski sastanci planiraju. Međutim, uvidom u knjigu zapisnika s provedenih roditeljskih sastanaka uočeno je kako su oni prvenstveno informativnog i predavačkog karaktera, a održavaju se na početku pedagoške godine ili u slučaju posebnih programskih aktivnosti tijekom godine (odlazak na zimovanje, izlet i sl.).

Kroz suradnju s odgojiteljima pri realizaciji informativnih roditeljskih sastanaka, mogao bi se uočiti strah, nelagoda te iznimna doza treme pri javnom nastupu. Zanimljiv pokazatelj je bio taj da su navedene karakteristike bile prisutne i kod odgojitelja s dužim radnim iskustvom. Analizom sastanaka, iz perspektive pedagoga, mogle su se uvidjeti slijedeće karakteristike: jednosmjerna komunikacija, nedinamičnost, nesigurnost odgojitelja, strah od javnog nastupa, predvidljivost sadržaja i pasivnost roditelja. Sve navedeno upućuje na to da su odgojitelji i roditelji usmjereni jedno na drugo samo prema potrebi i inicijativi od strane odgojitelja.

Zajedničkom refleksijom na temu roditeljskih sastanaka došlo se do zaključaka kako odgojitelji ističu važnost ostvarivanja kvalitetne komunikacije s roditeljima, ali se u praksi mogao prepoznati nedostatak motivacije da je uistinu učine kvalitetnijom. Navedeno je upućivalo kako je odgojiteljima potrebno osvijestiti njihovu implicitnu pedagogiju, a to je bilo moguće kroz zajedničke refleksije i samorefleksije kako bi se detaljnije uočio problem i pronašli zajednički načini prema njegovom rješenju.

Na temelju navedenog, predmet ovog akcijskog istraživanja su komunikacijski roditeljski sastanci, odnosno njihovo unapređivanje kako bi predstavljali uspješnu razmjenu iskustva nužnu za unapređivanje partnerskih odnosa.

3.2. CILJ I ZADATCI ISTRAŽIVANJA

Nezastupljenost komunikacijskih roditeljskih sastanaka u odgojno – obrazovnoj praksi Dječjeg vrtića Žižula upućivalo je na potrebu da se odgojitelje osvijesti prema novim sadržajima i načinima komunikacije te da ih se osnaži da naučeno primjene u praksi. Na temelju navedenog, cilj provedenog akcijskog istraživanja bio je razvijanje kvalitete komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Kako bi se na temelju postavljenog cilja došlo do spoznaja koje se mogu implementirati u odgojno-obrazovni rad s ciljem njegovog unapređivanja, postavljene su zadatci istraživanja:

³ Godišnji plan i program, Godišnje izvješće, Zapisnici s roditeljskih sastanaka

1. Identificirati čimbenike koje odgojitelji smatraju preprekom za osmišljavanje te realizaciju komunikacijskih roditeljskih sastanaka.
2. Poticati međusobnu razmjenu iskustva između odgojitelja o suradnji s roditeljima.
3. Razvijati komunikacijske vještine odgojitelja nužne za uspješno ostvarivanje dvosmjerne komunikacije s roditeljima.
4. Razvijanje osobnih i profesionalnih kompetencija koje će odgojiteljima pomoći u pripremi i realizaciji komunikacijskih roditeljskih sastanaka.
5. Stručno potaknuti i osnažiti odgojitelje za pripremu i provedbu komunikacijskih roditeljskih sastanaka.

3.3. POSTUPAK ISTRAŽIVANJA

Kvalitativni pristup istraživanju omogućuje dublji uvid istraživani problem na temelju iskustva sudionika istraživanja. Smisao kvalitativnog pristupa nije uopćavanje, već tumačenje posebnih okolnosti kako bi se razumio tijek kojim se odvijaju događaji, što u samoj konačnici omogućuje razumijevanje istraživanog fenomena (Milas, 2005). U skladu s uočenim problemom u odgojno-obrazovnoj praksi Dječjeg vrtića Žižula i postavljenim ciljem provedeno je akcijsko istraživanje. Akcijsko istraživanje usmjerava se na praktična pitanja koja su sudionici prepoznali kao problematična i koja su podložna promjeni. Navedeni pristup omogućuje promjenu nekog obilježja koja dovodi do povoljnih rezultata (Cohen, Manioon, Morrison, 2007). U kontekstu provedenog akcijskog istraživanja riječ je o razvijanju profesionalnih vještina i kompetencija odgojitelja kako bi se unaprijedili komunikacijski roditeljski sastanci.

Slunjski (2011) navodi kako akcijsko istraživanje podrazumijeva istodobno istraživanje i mijenjanje odgojno-obrazovne prakse, a ujedno utječe na razvoj istraživačkih i refleksivnih umijeća praktičara. Bit akcijskih istraživanja je osobni pokušaj razumijevanja, poboljšanja i reformiranja prakse. Kao takvo primjenjivo je u procesu trajnog profesionalnog usavršavanja odgojitelja, budući da utječe na poboljšanje osobnih vještina i kompetencija, povećava sposobnost analize ili pojačavanje samosvijesti (Cohen, Manioon, Morrison, 2007).

Upravo je suradnička kultura bitna sastavnica akcijskih istraživanja, jer zahtijeva suradnju u svim fazama procesa istraživanja kako bi se poboljšala praksa. Prema Cohen, Manioon, Morrison (2007) akcijsko istraživanje razvija se u nekoliko faza koja podrazumijeva: planiranje, djelovanje, opažanja i reflektiranja. Navedene faze aurori nazivaju samorefleksivnom spiralom jer se kroz navedeni proces radi na poboljšanju osobne prakse, ali i prakse svojih suradnika.

Neki od nedostataka akcijskih istraživanja mogu predstavljati osjećaj osobne ugroženosti, konformizam i otpor prema promjenama (Slunjski, 2011). Da bi se prevladali važno je prethodno navedena suradnička kultura i usmjerenost prema zajedničkom cilju, a to je poboljšanje kvalitete odgojno-obrazovne prakse. Na temelju navedenog, rad u malim grupama omogućuje da se sudionici istraživanja osjećaju opušteno, sigurno i prihvaćeno, a to će u konačnici utjecati na iskrenost njihovih iskaza. Male grupe sudionika ne moraju

nužno predstavljati nedostatak. Naprotiv, proces akcijskog istraživanja podjednako mijenja pojedinca ali i kulturu grupa (Cohen, Manioon, Morrison, 2007).

Uloga pedagoga, kao voditelja istraživanja, očituje se u podupiranju i poticanju procesa akcijskog istraživanja u ustanovi. Kao partner u učenju, pedagog odgojitelje nadahnjuje i motivira za promjene te ima značajnu ulogu u osposobljavanju odgojitelja za istraživanje i samorefleksiju. Budući da se akcijskim istraživanjem nastoji postići kvalitetna praksa, uloga pedagoga je da osposobi odgojitelje za kontinuirano prepoznavanje i otklanjanje problema (Slunjski, 2011). U suvremenoj ustanovi ranog i predškolskog odgoja pedagog ima zadaću brinuti o unapređivanju odgojno-obrazovnog procesa, a jednako tako osigurati trajnost promjena postignutih akcijskim istraživanjem.

Za potrebe ovog akcijskog istraživanja, kroz zajedničko planiranje, djelovanje, opažanje i refleksije, pedagog će poticati odgojitelje da otkriju svoje jake, ali i slabe strane kada je u pitanju organiziranje i provedba roditeljskih sastanaka. U skladu s zajedničkim zaključcima o tome koje su im slabe strane, organizirati će se zajedničke radionice kako bi se zadovoljila potreba za korisnošću i izravnom upotrebljivošću, odnosno transformacijska razina znanja.

3.4. NAČIN PROVOĐENJA ISTRAŽIVANJA

Na temelju uočenog problema u odgojno-obrazovnoj praksi pristupilo se planiranju akcijskog istraživanja. Zajedničkom refleksijom pokušale su se identificirati jake i slabe strane odgojitelja, kada je u pitanju osmišljavanje i provedba roditeljskih sastanaka. Refleksije su se provodile na razini svakog objekta Dječjeg vrtića Žižula. Nakon predstavljanja uočenog problema kojeg je potrebno unaprijediti, odgojitelji su se dobrovoljno prijavili za sudjelovanje u istraživanju⁴.

Iskustva odgojitelja predstavljala su polazište za zajedničko rješavanje problema. U prvoj fazi promjena osmišljena je radionica „*Komunikacijske vještine*“, a njenom evaluacijom odlučeno je provesti i radionicu „*Vještine vođenja roditeljskih sastanaka*“. Radionice su vremenski trajale do 90 minuta, a sastojale su se od povezivanja teorije i prakse i praktičnih vježbi. U samoj konačnici provedena je zaključna samoevaluacija i evaluacija kako bi se dobile smjernice za daljnji rad i unapređivanje odgojno-obrazovne prakse.

4. TIJEK ISTRAŽIVANJA

4.1. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

Nakon analize postojećeg stanja uvidom u Godišnji plan i program rada ustanove te uvidom u pedagošku dokumentaciju i zapisnike s provedenih roditeljskih sastanaka, pokušali su se identificirati čimbenici koje odgojitelji smatraju preprekom za osmišljavanje i realizaciju komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Cilj zajedničkih refleksija⁵ bio

⁴ U istraživanju je sudjelovalo 15 odgojitelja.

⁵ Za potrebe analize postojećeg stanja, održane su četiri refleksije na kojim je sudjelovalo od 10 do 13 odgojitelja.

je poticati međusobnu razmjenu iskustava odgojitelja, kada je u pitanju suradnja i partnerstvo s roditeljima, kako bi se identificirali čimbenici koje odgojitelji smatraju preprekom za osmišljavanje i realizaciju komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Zajednički zaključci predstavljali su usmjerenja za daljnje planiranje, osmišljavanje i realizaciju akcijskog istraživanja.

Kroz zajedničku razmjenu iskustva, identificirano je nekoliko čimbenika na koje se može utjecati kako bi se razvila kvaliteta komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Dosadašnji oblici suradnje s roditeljima, stručna kompetencija i timski rad identificirani su kao jake strane ustanove. Kao slabe strane identificirane su: nedostatak samopouzdanja, strah od javnog nastupa i strah od adekvatnog vođenja rasprave. Stav prema profesiji i obrambeni stav roditelja identificirani su kao prepreke, zaključeno je kako se one mogu prevladati dodatnom edukacijom i usvajanjem vještina i kompetencija.

Budući da o kompetencijama odgojitelja uvelike ovisi uspješnost suradnje i partnerskih odnosa s roditeljima, potrebno ih je kontinuirano razvijati i usavršavati. U navedenom očituje se uloga pedagoga, koji kao dio tima, pruža odgojiteljima stručnu pomoć i podršku. Kako je jedna od uloga pedagoga poticati cjeloživotno napredovanje odgojitelja, zadaća je bila osmisliti daljnje postupke kako bi se pomoglo odgojiteljima da se osjećaju te postanu kompetentniji u onome što rade. Provedenom refleksijom odgovoreno je na prvi zadatak istraživanja, a na temelju navedenog odlučeno je osmisliti i provesti radionice za odgojitelje. Kako su odgojitelji identificirali strah od javnog nastupa kao osobnu prepreku, osmišljena je radionica „*Komunikacijske vještine*“.

4.2. PRVA FAZA PROMJENE – RADIONICA „KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE“

Kako bi se potaknulo odgojitelje da osvijeste svoje osobne komunikacijske vještine provedena je radionica „*Komunikacijske vještine*“. Cilj radionice bio je da odgojitelji⁶ osvijeste svoje osobne komunikacijske prednosti i nedostatke.

Kako bi se pridonijelo opuštenoj atmosferi, na samom početku radionice sudionici su imali zadatak prisjetiti se jedne osobe kojoj se rado obraćaju kada žele biti saslušani te zapisati koje osobine karakteriziraju tu osobu. Cilj vježbe⁷ je bio osvijestiti važnost aktivnog slušanja u komunikaciji. Odgojitelji su samostalno trebali promisliti te zapisati koje karakteristike ima osoba koja aktivno sluša druge. Zajedničkom refleksijom zaključeno je kako su najzastupljenije karakteristike aktivnog slušatelja: optimizam, iskrenost, pažljivost u slušanju, razumijevanje i pružanje konstruktivne kritike. Nakon vježbe uslijedila je zajednička diskusija o tome kako pojedinog odgojitelja vide drugi ili kako sam sebe vidi u okviru navedenih karakteristika aktivnog slušatelja.

Kroz radionicu nastojalo se potaknuti odgojitelje na promišljanje o tome što sve utječe na tijek razgovora. Cilj je bio osvijestiti kako brojne okolnosti utječu na samu interakciju. Svaki razgovor ima svoju verbalnu, sadržajnu, osobnu, odnosnu i neverbalnu razinu. Sve

⁶ Na radionici je prisustvovalo 15 odgojitelja, prosječnog radnog staža od 5 do 13 godina. Radionica je koncipirana kroz nekoliko komunikacijskih vježbi i zajedničkih refleksija. Trajanje radionice: 90 min.

⁷ Vježba „Moj najbolji slušatelj“, preuzeta iz: Bašić, J. i sur. (2005) *Integralna metoda: priručnik za odgojitelje i stručne suradnike u predškolskim ustanovama*, Zagreb, Alinea.

navedene razine utječu na tijek i smisao razgovora. Budući da su odgojiteljice isticale kako u razgovoru s roditeljima ili kroz javni nastup imaju određeni stupanj nesigurnosti bilo je zanimljivo promisliti o tome kako neverbalna komunikacija otkriva naše slabosti.

S ciljem osvještavanja procesa slušanja i osobnih zapreka koje se javljaju u procesu slušanja odgojiteljice su imale zadatak⁸ u paru prodiskutirati o određenoj temi. Jedini uvjet je bio da svoje mišljenje mogu izraziti tek kada ponove što je sugovornik izrekao prije njih. U zajedničkoj refleksiji nakon vježbe pokušali smo promisliti o tome je li teško aktivno slušati sugovornika i uz to argumentirati vlastite stavove.

Aktivno slušanje preduvjet je uspješnoj komunikaciji, jer otklanja eventualne nedoumice i na taj način se sprječava moguće napetosti u komunikaciji koje mogu proizaći iz odnosne razine razgovora koja se može osjetiti u odnosu odgojitelj – roditelj. Naime, stav među sugovornicima može stimulirati ili kočiti razgovor. Budući da se u praksi razgovori s roditeljima uglavnom odvijaju ako postoji određeni problem, važno je da odgojitelji osvijeste vlastite komunikacijske nedostatke u tom odnosu. Pri tome prvenstveno se misli na korištenje „ja poruka“ u komunikaciji. Da bi osvijestili navedeno, odgojitelji su dobili tri problemske situacije na koje su morali odgovoriti igranjem uloga roditelj – odgojitelj⁹. Uloge su se igrale u paru, na način da je jedan odgojitelj „glumio sebe“, a drugi roditelja. Nakon odigranih uloga, uslijedila je refleksija o tome: što je predstavljalo problem u komunikaciji, koji su ključni trenutci u komunikaciji i što bi se moglo drugačije riješiti?

Refleksijom na radionicu došlo se do zaključka kako je važno dobro poznavati svoje mogućnosti, ali i raditi na razvijanju kompetencija. Određena znanja i vještine javljaju se s iskustvom održavanja sastanaka, ali sigurnost pružaju određena znanja kako postupiti u pojedinim situacijama. U skladu s navedenim odlučeno je da u drugoj radionici fokus bude usmjeren na vještine vođenja sastanka.

4.3. DRUGA FAZA PROMJENE – RADIONICA „VJEŠTINE VOĐENJA KOMUNIKACIJSKOG RODITELJSKOG SASTANKA“

Druga radionica¹⁰ nosila je naziv „*Vještine vođenja komunikacijskog roditeljskog sastanka*“. U prvoj radionici odgojitelji su samorefleksijom mogli preispitati vlastite jake i slabe strane. Na temelju navedenog, cilj druge radionice odnosio se na razvijanje komunikacijskih vještina odgojitelja nužnih za uspješnu realizaciju komunikacijskog roditeljskog sastanka. Razvijene komunikacijske vještine uvelike utječu na javni nastup osobe, a upravo strah od javnog nastupa identificiran je kao prepreka uspješnoj realizaciji komunikacijskog roditeljskog sastanka.

⁸ Vježba „Aktivno – reaktivno slušanje“, Vježba „Moj najbolji slušatelj“, preuzeta iz: Bašić, J. i sur. (2005) *Integralna metoda: priručnik za odgojitelje i stručne suradnike u predškolskim ustanovama*, Zagreb, Alinea.

⁹ Vježba „Igranje uloga“, preuzeta iz: Bašić, J. i sur. (2005) *Integralna metoda: priručnik za odgojitelje*

i stručne suradnike u predškolskim ustanovama, Zagreb, Alinea.

¹⁰ Na radionici je prisustvovalo 15 odgojitelja, prosječnog radnog staža od 5 do 13 godina. Radionica je koncipirana kroz nekoliko komunikacijskih vježbi i zajedničkih refleksija. Trajanje radionice: 90 min.

Na samom početku radionice bilo je ključno osvijestiti odgojitelje na važnost samoperceprije. Kroz vježbu¹¹ promišljalo se o tome na koji način osoba percipira samu sebe te koje su njene „slabe“ strane na kojima je potrebno poraditi. Zatim su odgojitelji promišljali o tome koju bi svoju osobinu zamijenili u tzv. *Čarobnom dućanu*¹². Kroz navedenu vježbu odgojiteljice su osvijestile svoje osobine¹³ koje im predstavljaju prepreku u realizaciji komunikacijskih roditeljskih sastanaka.

Moglo bi se zaključiti kako je nužno kontinuirano raditi na osvješćivanju vlastitih kvaliteta. Na takav način jačamo svoje samopouzdanje i kompetenciju nužnu za profesionalnu uspješnost. Zanimljiv je pokazatelj kako odgojitelji više cijene vještine drugoga nego vlastite, ali su se složili kako su: samopouzdanje, odlučnost, smirenost i opuštenost čimbenici koji su iznimno važni za uspješan javni nastup. Odgojitelje se pokušalo osvijestiti o važnosti samopoštovanja. Naime, osjećaj vlastite vrijednosti znatno utječe i na stav drugih prema nama. Posebice kada je u pitanju „stav prema profesiji“ kao čimbenik koji negativno utječe na uspješnost realizacije komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Odgojiteljice su kroz vježbu¹⁴ promišljale o vlastitim vrijednostima, jer osoba koja je svjesna vlastitih vrijednosti i kompetencija lako zadobiva poštovanje drugih.

U daljnjem tijeku radionice analizirane su vještine potrebne suvremenom odgojitelju kako bi bio uspješan u svom profesionalnom radu. Odgojitelji su identificirali vještine javnog govorenja, vještinu vođenja razgovora i vještine izbjegavanja stresa kao preduvjet uspješnom javnom nastupu, a samim time ključne za uspješno planiranje i provođenje odnosa s roditeljima.

Prije promišljanja o tome na koje načine uspješno usavršiti svoje vještine i znanja u javnom nastupu, odgojiteljima je skrenuta pažnja na njihovu ulogu u komunikacijskom roditeljskom sastanku. Odgojitelj kao voditelj sastanka mora voditi računa o interesima i potrebama roditelja te u skladu s tim planirati temu sastanka, promišljati o pitanjima na koje roditelji žele znati odgovor te promišljati o tome kako poticati raspravu.

Strah od toga da će rasprava u jednom trenutku krenuti na drugu temu, odgojiteljima je predstavljao nesigurnost utječući ujedno na njihov javni nastup. Kako bi se izbjegla nesigurnost, odgojitelje se nastojalo osvijestiti o važnosti adekvatne pripreme za komunikacijski roditeljski sastanak. Osim stručne pripreme s obzirom na odabranu temu nužno je koristiti vještine aktivnog slušanja, voditi brigu o vremenu trajanja sastanka, poticati sudionike da govore u vlastito ime te prihvatiti dobrovoljnost aktivnog sudjelovanja.

Upravo su pasivnost roditelja odgojitelji navodili kao demotivirajući čimbenik u grupnim sastancima. Da bi se potaknulo sudionike na diskusiju promišljano je o načinima na koje poticati raspravu poput: strukturiranja, uopćavanja, povezivanja, preusmjeravanja, sažimanja, ohrabrivanja te poticanja povratne informacije. Zajedno smo promišljali kako

¹¹ Vježba „Tko si ti?“, preuzeta iz: Bašić, J. i sur. (2005) *Integralna metoda: priručnik za odgojitelje i stručne suradnike u predškolskim ustanovama*, Zagreb, Alinea.

¹² Vježba „Čarobni dućan“, preuzeta iz: Bašić, J. i sur. (2005) *Integralna metoda: priručnik za odgojitelje i stručne suradnike u predškolskim ustanovama*, Zagreb, Alinea.

¹³ Samokritičnost, impulzivnost, neodlučnost i samokritičnost odgojiteljice su isticale kao osobnom preprekom u realizaciji uspješnih i konstruktivnih razgovora.

¹⁴ Odgojiteljice su individualno odgovarale na pitanja: Na što sam ponosna na sebi? Koje su stvari koje radim pozitivne i isplate se? Koja su dobra/ pozitivna mišljenja koja imam o sebi?

se postaviti u potencijalnim problemskim situacijama poput: kada imamo roditelja koji previše govori ili uglavnom šuti, kada roditelj verbalno napada ili prekida druge i sl.

Nakon promišljanja i prisjećanja o tome kako poticati raspravu te koje su metode uspješnog argumentiranja koje vode prema dogovoru, uslijedila je vježba¹⁵ kojoj je cilj bio prepoznavanje potencijalnih konfliktnih situacija te pronalaska rješenja. Pojedine konfliktna situacije za vrijeme rasprave proizlaze iz nedovoljno razvijenih vještina komuniciranja. Stoga je važno odgojiteljima osvijestiti da prepoznaju pravi i lažni konflikt.

Cilj druge radionice odnosio se na razvijanje komunikacijskih vještina odgojitelja, koje su nužne za uspješnu realizaciju komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Kroz provedene vježbe nastojalo se potaknuti odgojitelje na promišljanje o nužnosti kontinuiranog rada na sebi kako bi se usavršavale vještine i kompetencije. Zajedničkom refleksijom zaključeno je kako je suradnja sa stručnim suradnikom pedagogom iznimno važna za uspješnu realizaciju komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Jednako tako njegova uloga vidljiva je u identificiranju implicitne pedagogije odgojitelja i djelovanje na području unapređivanja odgojno-obrazovnog rada pa tako i suradnje s roditeljima.

4.4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Akcijsko istraživanje u provedeno je s ciljem razvijanja kvalitete komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Odluka o unapređivanju ovog segmenta odgojno-obrazovnog rada proizašla je na temelju analize postojećeg stanja. Kako bi se odgovorilo na postavljeni zadatak istraživanja, zajedničkim refleksijama identificirani su čimbenici koje odgojitelji smatraju preprekom za osmišljavanje i realizaciju komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Zajedničkom razmjenom iskustva identificirane su jake i slabe strane odgojitelja i ustanove kada je u pitanju organizacija i realizacija komunikacijskih roditeljskih sastanaka. S obzirom da su se nedostatak samopouzdanja, strah od javnog nastupa i nedovoljno razvijene komunikacijske vještine identificirane kao prepreka uspješnoj realizaciji komunikacijskih roditeljskih sastanaka osmišljene su i provedene dvije radionice: „*Komunikacijske vještine*“ i „*Vještine vođenja roditeljskih sastanaka*“. Kako bi se uspješno odgovorilo na postavljene zadatke akcijskog istraživanja, cilj radionica bio je osvijestiti odgojiteljima osobne komunikacijske prednosti i nedostatke te poticati razvijanje komunikacijskih vještina odgojitelja nužnih za uspješnu realizaciju komunikacijskog roditeljskog sastanka.

Zajedničkom evaluacijom istraživanja moglo bi se smatrati kako su odgojitelji osvijestili važnost osobnih i profesionalnih kompetencija koje su potrebne za pripremu i realizaciju komunikacijskih roditeljskih sastanaka. Budući da su radionice bile koncipirane kroz praktične vježbe, poticalo se razvijanje komunikacijskih vještina uz pomoć kojih su odgojitelji uvidjeli važnost refleksije i samorefleksije. Tijekom evaluacije provedenog akcijskog istraživanja, odgojitelji su isticali pozitivno iskustvo međusobne razmjene informacija te stručne potpore od strane pedagoga i drugih odgojitelja kao ključni element

¹⁵ Vježba „Pravi ili lažni konflikt“, preuzeta iz: Bašić, J. i sur. (2005) *Integralna metoda: priručnik za odgojitelje i stručne suradnike u predškolskim ustanovama*, Zagreb, Alinea.

za poboljšanje odgojno-obrazovne prakse. Isticali su nužnost kontinuiranog stručnog usavršavanja na razini ustanove, ističući kako se nakon provedenih edukacijskih radionica osjećaju profesionalno snažnijima.

Doprinos akcijskog istraživanja na razini vrtića kao ustanove očituje se kroz pozitivno iskustvo zajedničke razmjene iskustva na temu suradnje i partnerstva s djetetovom obitelji. Osim što se evaluacija provodila na kraju svake faze promjene, na kraju istraživanja pokušalo se sagledati cjelokupan proces provedenih promjena. Sudionici istraživanja upravo su međusobnu razmjenu iskustva isticali kao ključnom u samoevaluaciji njihovog osobnog napredovanja tijekom istraživanja. Budući da je riječ o osobnoj procjeni, deskriptivnom metodom, moglo bi se smatrati kako je to jedan od nedostataka provedenog akcijskog istraživanja.

Osim važnosti zajedničkih refleksija na odgojno-obrazovni rad s ciljem razvijanja njegove kvalitete, odgojitelji su isticali važnost suradnje s pedagogom kao članom stručnog tima. Pozitivnim je ocijenjeno ozračje povjerenja i profesionalne podrške koja utječe na osjećaj kompetentnosti. Kada je u pitanju profesionalni razvoj svakog pojedinca, ovakva istraživanja ocijenila su se kao poželjna, jer utječu na razinu intrinzične motivacije za rad. Uloga pedagoga u razvijanju suradničke kulture unutar ustanove ocijenila se pozitivnim čimbenikom za daljnji rad. Radionički oblik rada ocijenio se kao iznimno poticajan, budući da pomaže odgojitelju da osvijesti vlastitu implicitnu pedagogiju. S obzirom da se teži kontinuiranom unapređivanju svih segmenata odgojno-obrazovnog rada, stvaranje zajednice refleksivnih praktičara iznimno je dobar put prema kvalitetnoj praksi.

Provedeno akcijsko istraživanje prvenstveno je omogućilo jačanje osobnih i profesionalnih vještina i kompetencija odgojitelja. Zajedničkim refleksijama odgojitelji su mogli osvijestiti ponašanja ili postupke koje bi trebali promijeniti, ali i promišljati o tome kako podići kvalitetu suradnje i partnerstva s roditeljima. Postignutim promjenama otvoren je put uvođenju komunikacijskih roditeljskih sastanaka u odgojno-obrazovnu praksu vrtića.

Konstruktivno je to što su se rezultati postignuti s ciljem razvijanja kvalitete komunikacijskih roditeljskih sastanaka očitovali i u ostalim segmentima odgojno-obrazovnog rada poput: komunikacije sa suradnicima, djecom, roditeljima te javnom nastupu odgojitelja u sklopu stručne prezentacije svog rada. Postignute promjene mogle bi se smatrati odrazom otvorenosti djelatnika vrtića za kontinuirano učenje i stalno unapređivanje odgojno-obrazovne prakse.

LITERATURA

Bašić, Slavica (2011) „(Nova) slika djeteta u pedagogiji djetinjstva“, u: Maleš, Dubravka (ur.). *Nove paradigme ranoga odgoja*, Zagreb, Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu, str. 19 – 37.

Bašić, Josipa, Houdina, Boris, Koller Trbović, Nivex, Žižak, Antonija (2005) *Integralna metoda u radu s predškolskom djecom i njihovim roditeljima*, Zagreb, Alinea.

Cohen, Louis, Manion, Lawrence i Morrison, Keith (2007) *Metode istraživanja u obrazovanju*. Jastrebarsko, Naklada slap.

Dječji vrtić Žižula (2012-2013) *Godišnji plan i program rada Dječjeg vrtića Žižula za pedagošku godinu 2012/2013*, Šibenik.

Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) Narodne novine, br. 063/08.

Fink, Dean, Stoll, Louise (2000) *Mijenjajmo naše škole*, Zagreb, Educa.

Giddens, Anthony (2007) *Sociologija*, Zagreb, Nakladni zavod Globus.

Ljubetić Maja (2009) *Vrtić po mjeri djeteta: kako procjenjivati kvalitetu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja*, Zagreb, Školske novine.

Ljubetić, Maja (2001) „Partnerstvo obitelji i dječjeg vrtića“, *Napredak*, 142(1): 16-23.

Ljubetić, Maja (2007) *Biti kompetentan roditelj*, Zagreb, Mali Profesor.

Ljubetić, Maja (2009) *Vrtić po mjeri djeteta*, Zagreb, Školske novine.

Ljubetić, Maja (2011) *Partnerstvo vrtića i škole*, Zagreb, Školska knjiga.

Ljubetić, Maja (2014) *Od suradnje do partnerstva obitelj, odgojno – obrazovne ustanove i zajednice*, Zagreb, Element.

Maleš, Dubravka (2001) „Partnerstvo obitelji i dječjeg vrtića u ostvarivanju prava djeteta“, u: Markočić, Matilda (ur.), *Još bliže djetetu i roditelju*, Zagreb, Gradski ured za obrazovanje i sport, str. 7-15.

Maleš, Dubravka, Stričević, Ivanka, Ljubetić, Maja (2010) Osposobljavanje budućih pedagoga za rad s roditeljima, *Život i škola* 24(56): 35 – 44.

Milanović, Mirjana (2014) *Pomozimo im rasti. Priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*, Zagreb, Golden marketing.

Milas, Goran (2005) *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*, Jastrebarsko, Naklada Slap.

Miljak, Arijana (2009) *Življenje djece u vrtiću*, Zagreb, SM naklada.

Miljak, Arijana (1996) *Humanistički pristup teoriji i praksi pedagoškog odgoja*, Velika Gorica, Persona.

Muraja, Jasmina (ur.) (2012) *Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja*, Zagreb, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.

Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (2014) Zagreb, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Petrović – Sočo, Biserka. (2011) „Nova paradigma shvaćanja konteksta ustanova ranoga odgoja“, u: Maleš, Dubravka (ur.), *Nove paradigme ranoga odgoja*, Zagreb, Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu, str. 237 – 264.

Prijedlog koncepcije razvoja predškolskog odgoja. Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece, Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture br.7/8 1991.

Slunjski, Edita (2011) *Kurikulum ranog odgoja*, Zagreb, Školska knjiga.

Slunjski, Edita (2008) *Dječji vrtić zajednica koja uči; mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*, Zagreb, Spektar Media.

Stevanović, Marko (2003) *Predškolska pedagogija*, Rijeka, Andromeda.

Šagud, Mirjana (2011) „Profesionalno usavršavanje i razvoj odgojitelja“, u: Maleš, Dubravka (ur.), *Nove paradigme ranoga odgoja*, Zagreb, Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu, str. 267 – 291.

Tomljanović, Jadranka Edita (2007) „Komunikacija s roditeljima“, u: Visković Ivana (ur.), *Mirisi djetinjstva: partnerstvo s roditeljima*, Split, Tiskara Poljica, str. 42 – 47.

Vujičić, Lidija (2011) *Istraživanje kulture odgojno obrazovne ustanove*, Zagreb, Mali profesor.

DIE ROLLE DER PÄDAGOGEN IN DIE VERBESSERUNG DER KOMMUNIKATIONSELTERNABENDEN

Die Entwicklung der Individualität, Unabhängigkeit und Autonomie von Kindern ist das Hauptmerkmal des Curriculums für die frühe und Vorschulerziehung. Um die Bedürfnisse jedes einzelnen Kindes besser zu verstehen und zu befriedigen, ist es wichtig die Rolle einer guten und unterstützenden Beziehung zwischen Eltern und Erziehern, als gleichberechtigte Partner in der Erziehung, zu bekräftigen. Die Voraussetzung solch einer Partnerschaft ist die förderische Kultur der Institution. Die Modalitäten der Zusammenarbeit zwischen dem Kindergarten und der Familie sind die Qualitätsindikatoren der Bildungs- und Erziehungsarbeit, und deren Umsetzung in der Praxis erfordert Fähigkeiten und Kompetenzen der Erzieher. Das Ziel dieser Aktionsforschung bezog sich auf die Entwicklung der Qualität von Kommunikationseleternabenden, als eine Modalität der Zusammenarbeit, die den Weg für die Schaffung von Partnerschaften öffnet. Der Verlauf der Aktionsforschung umfasste die Analyse der aktuellen Situation in der Institution, nach dem Veränderungsphasen folgten. Es wurde ein qualitativer Ansatz benutzt, da er einen tieferen Einblick in das untersuchte Phänomen bietet. Anhand der erhaltenen Ergebnisse könnte man betrachten, dass die Hauptvoraussetzung für die Erreichung der Kommunikationseleternabenden eine kontinuierliche Verbesserung der Fähigkeiten und Kompetenzen der Erzieher ist.

SCHLÜSSELWÖRTER: *frühe und Vorschulerziehung, Erzieher, Eltern, Zusammenarbeit, Partnerschaft, Kommunikationseleternabende*